

POP Pankki -ryhmä
PUOLIVUOSIKATSAUS
1.1.-30.6.2018

SISÄLTÖ

Toimitusjohtajan katsaus.....	3
POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä	5
Toimintaympäristö	5
Keskeiset tapahtumat ensimmäisellä vuosipuoliskolla	6
POP Pankki -ryhmän tulos ja tase	7
POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema	9
POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden yhteenveto	12
Loppuvuoden näkymät	13
Katsauskauden jälkeiset tapahtumat	13
PUOLIVUOSIKATSAUS 1.1.-30.6.2018	16
POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma.....	16
POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma	17
POP Pankki -ryhmän tase	18
Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista	19
POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma	20
LIITETIEDOT	22
LIITE 1 POP Pankki -ryhmä.....	22
LIITE 2 POP Pankki -ryhmän tilin-päätöksen laatimisperiaatteet	23
LIITE 3 POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit.....	26
LIITE 4 Korkotuotot ja -kulut.....	30
LIITE 5 Palkkiotuotot ja -kulut, netto	31
LIITE 6 Sijoitusten nettotuotot.....	32
LIITE 7 Vakuutuskate	33
LIITE 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	33
LIITE 9 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	35
LIITE 10 Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot.....	36
LIITE 11 Vakuutusvelka	39
LIITE 12 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	39
LIITE 13 Annetut vakuudet	39
LIITE 14 Taseen ulkopuoliset sitoumukset.....	40
LIITE 15 Lähipiiritiedot.....	40
LIITE 16 Vakavaraisuus	40

Jatkoimme alkuvuoden aikana POP Pankki -ryhmän strategian mukaista muutosohjelmaa, määrätietoista kilpailukyvyyn vahvistamista sekä kannattavuuden parantamista.

POP Pankki -ryhmän alkuvuoden tulos säilyi hyvällä tasolla, vaikka se supistui 5,3 prosenttia verrattuna viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Alkuvuoden tulos ennen veroja oli 10,8 miljoonaa euroa. Tuloksen heikkenemisen taustalla olivat tulevaisuuden panostuksiin liittyvät kulut sekä sijoitustoiminnan tuottojen merkittävä pienentyminen.

Positiivista alkuvuoden kehityksessä oli korkokatteen paraneminen johtuen yhteenliittymän varainhankinnan tehostumisesta. Alkuvuoden korkokate oli 32 miljoonaa euroa (+4 %), jota voidaan pitää varsin hyvänä huomioiden erittäin matala markkinakorkotas.

Vuoden 2018 alussa voimaan tulleet kirjanpitosäännösten muutokset vaikuttivat sijoitusten luokitteluun sekä arvomuutosten kirjaustapaan, joka osaltaan heikensi sijoituksesta kirjattuja tuottoja. Sijoitustoiminnan tuotot laskivat 55 prosenttia ja liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 8,3 prosenttia.

Liiketoiminnan ytimen muodostaa pankki- ja vakuutus-toiminta. Ryhmämme asiakasmäärä kasvoi hallitusti ja vakavaraisuus säilyi erittäin vahvana. Palvelimme noin 250 000 pankkiasiakasta ja 1 13 000 vakuutusasiakasta verkossa, mobiilissa sekä 84 konttorissa ja palvelupisteissä.

Taseen loppusummaksi muodostui 4 327,9 miljoonaa euroa. Luottokanta kasvoi katsauskaudella 2,2 prosenttia ja talletukset 1,3 prosenttia. Ydinvakavaraisuussuhde (CET1%) oli edelleen vahva 20,8 prosenttia.

POP Pankki -ryhmän digitaalisen vahinkovakuutusyhtiön liiketoiminta palasi takaisin nopeammalle kasvu-uralle haastavan edellisvuoden jälkeen, jolloin ajoneuvovakuutusten hintakilpailu näkyi erityisesti liikennevakuutusten alentuneina keskihintoina. Yhtiö sai keskimäärin 3 800 uutta asiakasta kuukaudessa ja onnistui samanaikaisesti kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja sekä paranta-

”
Digitaalinen pankki tarkoittaa POP Pankki -ryhmän strategiassa muun muassa tutun, paikallisen toimihenkilön tavoittamista asiointikanavasta riippumatta sekä aikaisempaa nopeampia lainapäätöksiä.

maan vahinkosuhdetta. Yhtiön asiakasmäärä ylitti alkuvuoden aikana 110 000 asiakkaan rajan. Vakuutusyhtiö tavoittelee voitollista tulosta vuoden 2018 aikana, joka on yhtiön kuudes toimintavuosi.

Jatkoimme alkuvuoden aikana POP Pankki -ryhmän strategian mukaista muutosohjelmaa, määrätietoista kilpailukyyn vahvistamista sekä kannattavuuden parantamista. Aikaisemmin käynnistämämme liiketoiminnan digitalisointiin, automatisointiin ja analytiikkaan liittyvät hankkeet etenivät erinomaisesti. Suurimpana hankkeena oli peruspankkijärjestelmä uudistukseen varautuminen.

Peruspankkijärjestelmä uudistus tähtää nykyisten pankkijärjestelmien korvaamiseen moderneilla ja kustannustehokkailta ratkaisuilla, jotka muodostavat pohjan digitaaliselle pankille. Digitaalinen pankki tarkoittaa POP Pankki -ryhmän strategiassa muun muassa tutun, paikallisen toimihenkilön tavoittamista asiointikanavasta riippumatta sekä aikaisempaa nopeampia lainapäätöksiä.

Pankkien näkökulmasta toimintaympäristön merkittävä muutos oli alkuvuodesta voimaan astunut tietosuojadirek-

tiivä, joka velvoitti pankkeja käymään laajasti läpi nykyiset käytännöt sekä tarkentamaan asiakkaiden sopimusehtoja. Toinen keskeinen strategiaan ja liiketoimintaan vaikuttanut muutos oli maksupalveludirektiivi (PSD2), joka pakottaa pankit avaamaan asteittain järjestelmien rajapintoja myös pankkialan ulkopuolisille toimijoille esimerkiksi tili- ja maksupalveluissa. POP Pankki -ryhmän tavoitteena on hyödyntää lainsäädäntömuutoksen mahdollisuuksia lanseeraamalla uusia palveluita sekä tuottamalla ensiluokkaisia käyttäjäkokemuksia eri palvelukanavissa.

POP Pankki -ryhmä jatkaa päättäväisesti uudistustyötään entistä paremman pankkiryhmän rakentamiseksi. Panostamme edelleen vahvaan alueelliseen läsnäoloon, huippuluokan digitaalisiin palveluihin sekä kilpailukykyiseen tuote-tarjontaan.

Haluan kiittää asiakkaitamme, henkilökuntaamme, hallintoamme ja yhteistyökumppaneitamme menestyksellisestä alkuvuodesta.

Pekka Lemettinen
Toimitusjohtaja, POP Pankkiliitto

POP Pankki -ryhmä ja POP Pankkien yhteenliittymä

POP Pankki -ryhmä on suomalainen finanssiryhmä, joka tarjoaa vähittäispankkipalveluja henkilöasiakkaille, pienyrityksille, maa- ja metsätalousyrityksille sekä vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille. POP Pankki -ryhmän tavoitteissa korostuu terveen ja kannattavan liiketoiminnan lisäksi asiakaskokemuksen kehittäminen. POP Pankki -ryhmällä tarkoitetaan 31.12.2015 syntynyttä uutta juridista kokonaisuutta, jonka muodostavat POP Pankit ja POP Pankkiliitto osk sekä näiden määräysvallassa olevat yhteisöt. POP Pankki -ryhmän merkittävimmät asiakasliiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat:

- 26 POP Pankkiliitto osk:n jäsenosuuspankkia, jotka käyttävät markkinointinimeä POP Pankki
- Bonum Pankki Oyj, joka on POP Pankkien keskusluottolaitos ja POP Pankkiliitto osk:n tytäryhtiö
- Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka käyttää aputoiminimeä POP Vakuutus.

POP Pankit ja Bonum Pankki Oyj ovat POP Pankkien yhteenliittymän keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia. POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen yhteisvastuun piirissä.

POP Pankki -ryhmän rakenteessa ei ole tapahtunut muutoksia katsauskaudella.

Toimintaympäristö

Maailmantalous on kehittynyt myönteisesti vuoden 2018 aikana. USA:n talouskasvu on kiihtynyt ja myös Kiina on pystynyt edelleen esittämään hyvin vahvoja kasvulukuja. Euroalueenkin talous on myönteisessä viireessä, vaikka kasvuluvut ovat vaatimattomampia. Hyvän talouskehityksen uhkana häilyy USA:n käynnistämä, kansainvälisen kaupan ja teollisuuden toimivuutta haittaavien tullien asettaminen.

EU:ssa haasteita ovat Britannian eroon liittyvät ratkaisemattomat kysymykset ja EU:n yhteisen pakolaispolitiikan puuttuminen, joka lisää poliittisia jännitteitä. Talouden näkökulmasta EKP:n elvyttävä politiikka pitää korkotasoa edelleen matalana, mikä helpottaa lainojen hoitoa, mutta on samalla johtanut monien sijoituskohtien suhteettoman nopeaan arvonnousuun.

Suomen kannalta maailmantalouden ja euroalueen positiivinen kehitys on tervetullutta, koska Suomelle vienti on talouden kannalta keskeisessä roolissa. Suomen talouden elpyminen näkyy yritysten täyttyvissä tilauskirjoissa ja vahvana jatkuvassa investointitahdissa. Vientikehitystä tukee parantunut hintakilpailukyky, jonka taustalla ovat kilpailukykysovimuksen myötä pidentynyt työaika ja matalat palkankorotukset. Vuoden 2018 aikana palkat kuitenkin kääntyivät nousuun. Parantuva työllisyysaste ja palkankorotukset tukevat palkansaajien ostovoiman kehitystä. Kulutusmahdollisuuksia tukee myös matala korkotaso ja kuluttajien halukkuus ottaa velkaa kulutukseen. Maatalouden tilanne on säilynyt haastavana.

Työttömyys on alenemisesta huolimatta korkealla tasolla, vaikka samaan aikaan esiintyy työvoimapulaa. Työvoiman kohtaanto-ongelma alkaa osaltaan hidastaa talouden hyvää kasvuvauhtia. Kuluttajien voimakas velkaantuminen ja alhainen säästämisaste rajaavat kulutuksen kehitystä tulevaisuudessa.

Asuntojen hintataso pääkaupunkiseudulla on noussut lähelle kipurajaa. Taustalla on voimakkaan muuttoliikkeen ja asutosijoittajien ylläpitämä vahva kysyntä. Matala korkotaso, pidentyneet laina-ajat ja asunto-osa-omistajien yhtiölainojen kasvu ovat mahdollistaneet entistä kalliimmat asunto-ostokset. Kuumentuneiden asuntomarkkinoiden hillitsemiseen tähtää heinäkuussa voimaan astunut aikaisempaa matalampi enimmäisluottosaste. Kasvukeskusten ulkopuolella asuntojen hintakehitys on kuitenkin ollut maltillisempaa.

Pankkien näkökulmasta toimintaympäristön merkittäviä muutoksia ovat myös alkuvuoden aikana voimaan astuneet tietosuojadirektiivi ja maksupalveludirektiivi (PSD2).

Keskeiset tapahtumat ensimmäisellä vuosipuoliskolla

Uusia yhteistyösopimuksia sijoitus- ja vakuutus tuotteissa

Vuoden 2017 lopulla POP Pankki -ryhmä ja Säästöpankkiryhmä sopivat laajasta tuoteyhteistyöstä, jonka tavoitteena on tuoda Säästöpankkiryhmään kuuluvien Sp-Henkivakuutus Oy:n ja Sp-Rahastoyhtiö Oy:n tuotteet POP Pankkien valikoimaan sekä Suomen Vahinkovakuutus Oy:n vahinkovakuutus tuotteet Säästöpankkien asiakkaille pankkikonttoreissa ja sähköisissä kanavissa. Ensimmäisten yhteistyössä tuotettujen tuotteiden myynti alkoi POP Pankeissa kesäkuussa.

Tämän lisäksi POP Pankki -ryhmä ja UB Omaisuudenhoito Oy allekirjoittivat marraskuussa 2017 yhteistyösopimuksen koskien valittujen rahastojen jakelua POP Pankeissa. Sopimuksen kohteena olevat rahastot keskittyvät reaaliomaisuussijoituksiin, joissa UB on edelläkävijä pohjoismaisella tasolla mitattuna. Rahastot täydentävät POP Pankkien rahastovalikoimaa kokonaan uudella omaisuusluokalla. Rahastojen myynti POP Pankeissa alkoi helmikuussa.

Vahva panostus digitaalisuuteen jatkuu

POP Pankki -ryhmä panostaa vahvasti digitaalisiin palveluihin ja asiakaskohtaamiseen digitaalisesti. Asiakaskohtaamisen työkaluja kehitettiin mm. ottamalla laajemmin käyttöön, esim. sähköinen allekirjoitus. Kesäkuussa POP Pankeissa pilotoitiin ensimmäiset verkkotapaamiset asiakkaiden kanssa. Digitaalisten palveluiden kehittämistä jatketaan onnistuneiden tuotelanseerauksien pohjalta.

Vakuutussegmentin asiakasmäärä jatkaa kasvuaan

POP Pankki -ryhmään kuuluvan vakuutusyhtiön Suomen Vahinkovakuutus Oy:n liiketoiminnan kasvu jatkui vahvana ja yhtiön asiakasmäärä ylitti alkuvuoden aikana 110 000 asiakkaan rajan. Yhtiö sai uusia asiakkaita keskimäärin 3 800 asiakkaan kuukausivauhtia. Viime vuonna käynnistynyt ajoneuvovakuutusten hintakilpailu näkyi yhtiössä erityisesti liikennevakuutusten laskeneina keskihintoina. Hintojen laskusta huolimatta Suomen Vahinkovakuutus onnistui alkuvuonna yhtäaikaisesti kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja sekä parantamaan vahinkosuhdetta. Lisäksi yhtiön kilpailukykyä tehostettiin uudistamalla kotivakuutus tuotteet sekä kehittämällä yhtiön verkkokauppaa.

POP Pankki -ryhmä valmistautuu uusimaan peruspankkijärjestelmänsä

POP Pankki -ryhmän pankkitoimintasegmentin peruspankkijärjestelmien toimittaja on Oy Samlink Ab. POP Pankki -ryhmä neuvottelee yhdessä muiden Oy Samlink Ab:n omistajien kanssa peruspankkijärjestelmien uudistamisesta. Toimenpiteeseen saattaa liittyä Oy Samlink Ab:n liittyviä yhtiöjärjestelyjä. Neuvottelut arvioidaan saatavan loppuun vuoden 2018 aikana.

Luottoluokitukset

S&P Global Ratings vahvisti toukokuussa POP Pankki-yhteenliittymän keskusluottolaitoksen Bonum Pankki Oyj:n pitkäaikaisen investointitason (investment grade) luottoluokituksen 'BBB' ja lyhytaikaisen luottoluokituksen 'A-2'. Näkymät ovat edelleen vakaat. S&P Globalin antama vakaa näkymä kuvastaa POP Pankki -ryhmän vahvaa vakavaraisuutta sekä odotuksia yhteenliittymän myötä paranevasta tehokkuudesta.

POP Pankki -ryhmän tulos ja tase

POP Pankkien yhteenliittymä aloitti toimintansa 31.12.2015. Alkanut tilikausi on yhteenliittymän kolmas toimintavuosi.

POP Pankki -ryhmän keskeiset tunnusluvut

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017	1.1.-31.12.2017
Liikevaihto	67 239	71 748	137 529
Korkokate	31 969	30 575	62 469
% liikevaihdosta	47,5 %	42,6 %	45,4 %
Tulos ennen veroja	10 804	11 412	19 488
% liikevaihdosta	16,1 %	15,9 %	14,2 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	59 396	61 815	118 885
Liiketoiminnan kulut yhteensä	49 520	47 539	94 406
Kulu-tuotosuhde	83,4 %	76,9 %	79,4 %
Taseen loppusumma	4 327 918	4 310 582	4 275 838
Oma pääoma	484 748	477 063	485 649
Kokonaispääoman tuotto, ROA %	0,4 %	0,4 %	0,4 %
Oman pääoman tuotto, ROE %	3,4 %	4,0 %	3,3 %
Omavaraisuusaste, %	11,2 %	11,1 %	11,4 %
Ydinvakavaraisuussuhde, (CET1) %	20,8 %	21,3 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde, (TC) %	21,1 %	21,7 %	21,2 %
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	928	-2 743	-4 991

POP Pankki -ryhmän tulokset kehitys (vertailukausi 1.1.-30.6.2017)

POP Pankki -ryhmän tulos ennen veroja oli 10,8 (11,4) miljoonaa euroa ja se heikkeni edellisvuoden vastaavaan kauteen nähden 5,3 prosenttia. Katsauskauden tulos oli 8,2 (9,3) miljoonaa euroa (-11,7 %).

Korkokate 32,0 (30,7) miljoonaa euroa kasvoi 4,0 prosenttia edellisvuoden vastaavaan kauteen nähden. Matala markkinakorkotaso heijastui edelleen POP Pankki -ryhmän korkotuottoihin, joita kertyi katsauskaudelta 37,5 (38,8) miljoonaa euroa (-3,4 %). Yhteenliittymän varainhankinnan tehostuminen pienensi korkokuluja, joita kertyi 5,5 (8,0) miljoonaa euroa (-31,9 %). Palkkiotuottojen ja -kulojen nettomäärä kasvoi 5,4 prosenttia 15,1 (14,3) miljoonaan euroon.

Sijoitusten nettotuotot laskivat 55,0 prosenttia 8,6 miljoonasta eurosta 3,9 miljoonaan euroon. Osakkeiden ja rahasto-osuuksien myyntivoitot pienenevät merkittävästi, mihin vaikutti myös 1.1.2018 käyttöön otetun

IFRS 9 -standardin rahoitusvarojen luokittelua ja arvostusta koskevat säännökset.

Vakuutuslaskutus kasvoi parantuneen vahinkosuhteen myötä 5,3 prosenttia 4,5 (4,3) miljoonaan euroon. Vahinkosuhte oli 73,3 (74,9). Liiketoiminnan muut tuotot olivat 4,0 (3,8) miljoonaa euroa (+4,9 %). Sijoitusten heikentyneistä tuotoista johtuen liiketoiminnan yhteenlasketut tuotot heikkenivät 3,7 prosenttia 59,4 (61,7) miljoonaan euroon.

Liiketoiminnan yhteenlasketut kulut olivat 49,5 (47,5) miljoonaa euroa (+4,2 %). Henkilöstökulut olivat 20,1 (19,5) miljoonaa euroa (+2,9 %). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 8,3 prosenttia 26,1 (24,1) miljoonaan euroon. Kuluja kasvattivat panostukset IT-kehittämiseen sekä alaa koskevien säännösten implementoinnin aiheuttamat kulut.

Arvonalentumistappioita tuloutettiin katsauskaudella nettomääräisesti yhteensä 0,9 miljoonaa euroa, kun vertailukaudella saamisten arvonalentumisia kirjattiin

kuluksi yhteensä 2,7 miljoonaa euroa. Arvon alentumisia koskevat kirjanpitosäännökset muuttuivat 1.1.2018, kun Rahoitusinstrumentteja koskeva IFRS 9 -standardin otettiin käyttöön. Siirtymän vaikutus kirjattiin oikaisuna omaan pääomaan, eikä historiatietoja oikaistu. Odotettavissa olevia luottotappioita kirjataan lainasaamisista, taseen ulkopuolisista saamisista sekä laajan tuloksen erien kautta arvostettavista saamistodistuksista. Katsauskauden aikana odotettavissa olevien luottotappioiden määrä pieneni 2,4 miljoonaa euroa ja lopullisia luottotappioita kirjattiin 1,4 (0,6) miljoonaa euroa.

POP Pankki -ryhmän tase (vertailutieto 31.12.2017)

POP Pankki -ryhmän taseen loppusumma oli 4 327,9 (4 275,8) miljoonaa euroa. Ryhmän luottokanta kasvoi katsauskaudella 2,2 prosenttia ja oli 3 397,4 (3 325,4) miljoonaa euroa. Talletukset kasvoivat 1,3 prosenttia 3 601,1 (3 554,4) miljoonaan euroon.

POP Pankki -ryhmän oma pääoma oli katsauskauden lopussa 484,7 (485,6) miljoonaa euroa. 1.1.2018 tapahtunut IFRS 9 -standardin käyttöönotto pienensi ryhmän omaa pääomaa 7,1 miljoonaa euroa. POP Pankit maksoivat osuuspääomalle korkoja vuodelta 2017 yhteensä 1,2 (0,7) miljoonaa euroa. Jäsenosuuksien lisäksi POP Pankit ovat laskeneet liikkeeseen POP Osuuksia. POP Osuus on osuuskuntalain mukainen sijoitus osuuspankin omaan pääomaan. POP Pankit ovat laskeneet liikkeeseen POP Osuuksia yhteensä 53,7 (53,6) miljoonaa euroa. POP Pankkien kansallisissa tilinpäätöksissä omaan pääomaan luettavat lisäosuudet 26,0 (26,2) miljoonaa euroa luokitellaan IFRS-periaatteiden mukaisesti vieraaseen pääomaan ja niille maksetut korot jaksotetaan korkokuluihin. POP Pankkien osuuspääoma oli yhteensä 62,9 (62,8) miljoonaa euroa.

Toimintasegmentit

POP Pankki -ryhmässä liiketoimintaa seurataan kahdella toimintasegmentillä: pankkitoiminta ja vakuutustoiminta.

PANKKITOIMINTA

POP Pankki -ryhmän pankkitoimintasegmentin muodostavat vähittäispankkitoimintaa harjoittavat POP Pankit ja yhteenliittymän keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj. POP Pankeilla oli katsauskauden lopussa 249,6 tuhatta asiakasta (katsauskauden alussa 250,0 tuhatta). Jä-

seniä POP Pankeissa oli 87,9 tuhatta (katsauskauden alussa 87,2 tuhatta). POP Pankeilla oli katsauskauden lopussa 84 konttoria ja palvelupistettä.

Pankkitoiminnan tulos (vertailukausi 1.1.-30.6.2017)

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 9,9 (11,5) miljoonaa euroa eli 13,3 prosenttia pienempi kuin vertailukaudella. Pankkitoiminnan kulu-tuottosuhte oli 82,8 (73,9) prosenttia.

Pankkitoiminnan korkokate vahvistui vertailukaudesta ja oli 31,8 (30,7) miljoonaa euroa. Korkokateen kasvu johtui pääasiassa korkokulujen pienentymisestä yhteenliittymän varainhankinnan tehostumisen seurauksena. Pankkitoiminnan palkkiotuottojen ja -kulujen nettomäärä kasvoi edellisvuodesta 6,2 prosenttia ja oli 15,4 (14,5) miljoonaa euroa.

Sijoitusten nettotuotot heikkenivät merkittävästi ja olivat 4,0 (8,7) miljoonaa euroa (-54,1 %). Liiketoiminnan muut tuotot olivat 3,4 (2,9) miljoonaa euroa (+18,4 %) ja kaikki liiketoiminnan tuotot yhteensä 54,7 (56,8) miljoonaa euroa (-3,8 %).

Liiketoiminnan kulut olivat yhteensä 45,6 (42,6) miljoonaa euroa. Pankkitoiminnan henkilöstökuluissa, 14,7 (14,7) miljoonaa euroa, ei tapahtunut merkittävää muutosta vertailukauteen nähden. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 12,6 prosenttia 28,7 (25,5) miljoonaan euroon johtuen mm. sääntelymuutosten aiheuttamista kustannuksista sekä panostuksista IT-kehitykseen.

Arvon alentumistappioiden muutoksena tuloutettiin katsauskaudella 0,9 miljoonaa euroa, kun vertailukaudella kirjattiin kuluksi arvonalentumisia lainoista ja saamisista 2,7 miljoonaa euroa. Lainoista ja takauksista sekä taseen ulkopuolisista eristä laskettujen odotettavissa olevien luottotappioiden määrä pieneni katsauskaudella 2,4 miljoonaa euroa. Saamistodistuksista laskettujen odotettavissa olevien luottotappioiden määrässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Lopullisia luottotappioita kertyi 1,4 (0,6) miljoonaa euroa.

Pankkitoiminnan varat ja velat (vertailutieto 31.12.2017)

Pankkitoiminnan varat olivat kesäkuun lopussa 4 358,1 (4 309,7) miljoonaa euroa, jossa oli kasvua vuodenvaihteesta 1,1 prosenttia. Talletuskanta oli 3 606,6 (3 560,2) miljoonaa euroa (+1,3 %). Pankkitoiminnan luottokanta kasvoi katsauskaudella 2,2

prosenttia 3 399,9 (3 327,9) miljoonaan euroon. Henkilöasiakkaille myönnettyjen luottojen osuus luottokannasta oli 66,7 (66,7) prosenttia, yritysten osuus 16,9 (16,4) prosenttia ja maatalousyrittäjien osuus 16,4 (16,9) prosenttia. Luottokannan kasvua selitti erityisesti yksityisasiakkaille myönnetyt luotot.

VAKUUTUSTOIMINTA

POP Pankki -ryhmän vakuutustoimintasegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, jonka liiketoiminnan kasvu kiihtyi jälleen haastavan loppuvuoden 2017 jälkeen. Viime vuonna käynnistynyt ajoneuvovakuutusten hintakilpailu näkyi yhtiössä erityisesti liikennevakuutusten laskeneina keskihintoina.

Hintojen laskusta huolimatta Suomen Vahinkovakuutus onnistui alkuvuonna yhtäaikaisesti kasvattamaan liiketoiminnan volyymeja sekä parantamaan vahinkosuhdetta. Yhtiö sai uusia asiakkaita keskimäärin 3 800 asiakkaan kuukausivauhtia. Suomen Vahinkovakuutus Oy:n asiakasmäärä kasvoi alkuvuoden aikana 105 tuhannesta 113 tuhanteen asiakkaaseen.

Alkuvuonna yhtiö on muun muassa panostanut yhteistyöhön Säästöpankkiryhmän kanssa sekä uudistanut kotivakuutus tuotteensa, kehittänyt verkkomyynnin kyvykkyksiä ja laajentanut vahinkopalvelua.

Vakuutustoiminnan tulos (vertailukausi 1.1.-30.6.2017)

Vakuutusten keskihintojen lasku rasitti vakuutustoiminnan tulosta, mutta katsauskauden tulos pysyi vertailukauden tasolla ja oli -0,7 (-0,7) miljoonaa euroa. Vakuutustoiminnan vahinkosuhte parani 1,6 prosenttiyksikköä ja liikekulusuhde heikkeni 1,7 prosenttiyksikköä. Vahinkosuhte oli 73,3 (74,9) ja liikekulusuhde 33,3 (32,6).

Vakuutuskate, 4,5 (4,3) miljoonaa euroa, parani hieman edellisvuodesta. Vakuutusmaksutulo (brutto) laski vertailukaudesta 0,8 prosenttia 20,7 (20,8) miljoonaan euroon. Korvauskulujen yhteismäärä 12,4 (12,7) miljoonaa euroa oli 2,7 prosenttia alhaisempi kuin vertailukaudella. Yhtiö tavoittelee positiivista tulosta vuonna 2018.

POP Pankki -ryhmä on soveltanut vakuutusyhtiön sijoitusomaisuuden luokitteluun ja arvostamiseen IFRS 9 -standardia 1.1.2018 alkaen.

Vakuutustoiminnan varat ja velat (vertailutieto 31.12.2017)

Vakuutustoiminnan varat kasvoivat 4,4 prosenttia 64,8 (62,1) miljoonaan euroon. Vakuutusvelka kasvoi 12,1 prosenttia 32,8 (29,3) miljoonaan euroon. Vahinkovakuutustoiminnan velat olivat 39,7 (36,2) miljoonaa euroa.

POP Pankki -ryhmän riskien ja vakavaraisuuden hallinta sekä riskiasema

POP Pankkien riskienhallinnan sekä vakavaraisuuden hallinnan tavoitteet, periaatteet ja organisointi on kuvattu POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen 2017 liitteessä 4. Katsauskaudella ei ole tehty olennaisia muutoksia tilinpäätöksessä kuvattuihin tavoitteisiin, periaatteisiin tai organisointiin.

PANKKITOIMINNAN RISKIT

Luottoriski

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi vakaana ja riskitasoltaan maltillisena. Eräntyneiden saamisten tunnusluvut säilyivät maltillisella tasolla. Henkilöasiakkaille myönnettävien luottojen osuus luottokannasta pysyi vuodenvaihteen tasolla, kun taas yritysasiakkaille myönnettävien luottojen osuus kasvoi hieman. Odotettujen luottotappioiden (ECL, expected credit loss) määrä laski vuodenvaihteen tasosta.

Luottokanta kasvoi vuodenvaihteesta 2,2 prosenttia 3 397,4 (3 325,4) miljoonaan euroon. Pääosa luotonannosta kohdistuu vähäriskiseen henkilöasiakasluottoon.

POP Pankkien yhteenliittymän yli 90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat 1,16 (0,89) prosenttia luottokannasta. Yhteenliittymän 30-90 päivää eräntyneenä olleet saamiset olivat toisen vuosineljänneksen lopussa 0,93 (0,60) prosenttia luottokannasta.

Luottoihin ja saamisiin kohdistuvat odotetut luottotappiot (ECL) vähenivät 6,1 prosenttia päätyen 28,9 (30,8) miljoonaan euroon. Edellisen vuoden lopussa luottoihin ja saamisiin kohdistuvat arvonalentumiset olivat yhteensä 23,3 miljoonaa euroa. Arvonalentumisten historiatietoja ei ole oikaistu.

POP Pankkien yhteenliittymän toimiala- ja asiakasriskit ovat hajautuneita. Toisen vuosineljänneksen lopussa yhteenliittymällä oli yksi asiakaskokonaisuus, jonka kokonaisvastuut ylittivät 10 prosenttia yhteenliittymän omista varoista ja luokitellaan näin ollen suureksi asiakasriskiksi EU:n vakavaraisuusasetuksen 392 artiklan mukaan. Asiakaskokonaisuus kuuluu POP Pankki -ryhmään. Luottoriskin seuranta perustuu järjestämättömien saamisten ja maksuviivästymien jatkuvaan seurantaan sekä luottosalkun laadun seurantaan. Ennakoitavissa oleviin ongelmiin luoton hoidossa reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Likviditeettiriski

POP Pankki -ryhmän maksuvalmiusasema säilyi katsauskauden aikana vahvana. Yhteenliittymän LCR-suhdeluku (liquidity coverage ratio) 30.6.2018 oli 121 (149) prosenttia. POP Pankkien yhteenliittymällä oli 30.6.2018 LCR- kelpoisia likvidejä varoja ennen arvoneikkauksia 305,9 (327,9) miljoonaa euroa, joista 13,6 (15,5) prosenttia oli käteistä ja keskuspankkisääntäviä ja 86,4 (84,5) prosenttia erittäin likvidejä, tason 1 arvopapereita. Luottolaitosten likviditeettiä säätävä maksuvalmiusvaatimus LCR on vuoden 2018 alusta ollut 100 prosenttia.

Myös POP Pankki -ryhmän rahoitusasema säilyi vahvana katsantokauden aikana. Talletusten osuus luottokannasta pysyi korkealla tasolla ja rahoituksen saatavuus pysyi hyvänä. Keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj:llä on vuonna 2016 perustetut joukkovelkakirja- ja sijoitustodistusohjelmat, joiden puitteissa on laskettu liikkeeseen 100 miljoonan euron vakuudeton seniorilaina sekä 10 miljoonaa euroa sijoitustodistuksia. Tukkuhoituskanavien hyödyntäminen on monipuolistanut ryhmän varainhankintaa ja tukenut kannattavaa kasvua.

Markkinariski

POP Pankkien yhteenliittymän markkinariskiasema säilyi katsauskauden aikana maltillisena. Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on rahoitustaseen korkoriski, jota seurataan ja rajoitetaan sekä nykyarvomenetelmän että tulariskimallin kautta. Korkoriskiä syntyy jäsenluottolaitosten rahoitustaseista, jotka koostuvat anto- ja ottolainauksesta, markkinaehtoisesta jälleenrahoituksesta sekä sijoitus- ja likviditeettisalkuista. Yhteenliittymän korkoriskiasema on maltillinen suhteessa sille asetettuihin rajoihin.

Sijoitustoiminnan markkinariskiä rajoitetaan omaisuusluokkien allokaation kautta ja vastapuolittain asetettavilla riskirajoilla. Yhteenliittymän sijoitusriskit ovat maltillisella tasolla suhteessa niille asetettuihin rajoihin. Jäsenluottolaitosten liiketoimintaan ei lähtökohtaisesti kuulu kaupankäynti omaan lukuun tai asiakaskaupankäynti. Jäsenluottolaitos voi tehdä vain yhteenliittymän riskienvalvontatoiminnon luvalla suoria valuuttamääräisiä sijoituksia, sijoituksia strukturoituihin tuotteisiin tai johdannaispimuksia. Johdannaisten käyttö on rajoitettu rahoitustaseen korkoriskin suojaustarkoitukseen.

Operatiiviset riskit

Operatiivisten riskien toteutumista pyritään minimoimaan henkilöstön jatkuvalla kehittämisellä ja kattavilla toimintaohjeilla sekä sisäisen valvonnan toimenpiteillä mm. eriyttämällä mahdollisuuksien mukaan asioiden valmistelu, päätöksenteko, toimeenpano ja valvonta toisistaan.

Merkittävimpiin tuotteisiin, palveluihin, toimintoihin, prosesseihin ja järjestelmiin liittyvät operatiiviset riskit tunnistetaan liiketoiminnan tekemässä uuden tuotteen tai palvelun arviointiprosessissa, jonka riskien valvontatoiminto katselmoi. Lisäksi jäsenluottolaitokset tekevät vuosittain operatiivisten riskien itsearviointia. Osa operatiivisten riskien aiheuttamista tappioista suojataan vakuutusturvalla. Tietojärjestelmien toimintahäiriöistä aiheutuviin riskeihin on varauduttu jatkuvuussuunnittelulla.

Tietosuojasetuksen voimaantuloon on varauduttu POP Pankkiliitossa. Tietosuojan kehitysprojektin tuloksia on auditoitu ulkopuolisen asiantuntijan toimesta.

VAKUUTUSTOIMINNAN RISKIT

Tarkastelukaudella merkittävimmät vakuutusriskit ovat liittyneet liiketoiminnan kannattavuuskehitykseen ja siinä erityisesti hinnoittelun ja asiakasvalinnan kehittämiseen sekä liiketoiminnan volyymin riittävään kasvattamiseen kannattavuusnäkökulma huomioiden.

Merkittävimmät operatiiviset riskit ovat edelleen liittyneet IT-järjestelmäkokonaisuuden rakentamiseen ja vakuutustoiminnan prosessien hallittuun skaalaamiseen ja kehittämiseen myynti-, asiakas- ja korvausvolyymeiden kasvaessa.

Tietoturvariskit ovat verkossa toimivalle yhtiölle merkittäviä, joten niiden hallintaan panostetaan voimakkaasti. Sijoitustoiminta on ollut turvaavaa, eikä siihen ole kohdistunut merkittäviä riskejä.

KRIISINRAKKAISUUNNITELMA

POP Pankki -ryhmän kriisiratkaisusuunnitelman laatiminen käynnistyi vuoden 2017 aikana. POP Pankki -ryhmän kriisiratkaisuviranomainen on Rahoitusvakausvirasto. Prosessi on loppusuoralla ja sen tuloksena Rahoitusvakausvirasto tulee määrittämään POP Pankkien yhteenliittymälle kriisiratkaisusta annetun lain (1194/2014) 8 luvun 7 §:ssä tarkoitetun omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen vähimmäismäärän, joka tulee astumaan voimaan arviolta vuoden 2019 kuussa.

VAKAVARAISUUDEN HALLINTA

Toisen vuosineljänneksen lopussa POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuus oli hyvällä tasolla. Yhteenliittymän vakavaraisuussuhde oli 21,1 (21,2) prosenttia ja ydinvakavaraisuussuhde 20,8 (20,9) prosenttia. Yhteenliittymä ei lue tilikauden voittoa omiin varoihin.

Vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena on varmistaa POP Pankkien yhteenliittymän pääomien riittävä määrä, laatu ja niiden tehokas käyttö. Pääomilla katetaan yhteenliittymän liiketoimintastrategiasta ja -suunnitelmasta aiheutuvat olennaiset riskit ja turvataan yhteenliittymän häiriötön toiminta odottamattomien tappioiden varalta. Tavoitteeseen pyritään dokumentoidulla ja systemaattisella vakavaraisuuden hallintaprosessilla, joka kytkeytyy kiinteästi yhteenliittymän ja jäsenluottolaitosten strategia-prosessiin ja liiketoiminnan suunnitteluun sekä johtamiseen.

Jäsenluottolaitokset tunnistavat ja arvioivat toimintaansa liittyvät riskit kattavasti ja mitoittavat riskinkantokykynsä vastaamaan riskien yhteismäärää. Vakavaraisuutensa turvaamiseksi pankki asettaa riskiperusteiset pääomatavoitteet ja laatii pääomasuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Pääomasuunnitelman laatimisessa käytetään yhteenliittymän jäsenluottolaitoksissa yhtenäisiä, keskusyhteisön riskienvalvontatoiminnon määrittelemiä laskentamenetelmiä. Jäsenluottolaitokset on Finanssival-

vonnan myöntämän luvan nojalla vapautettu keskusyhteisön päätöksellä sekä omien varojen vaateesta ryhmän sisäisille erille että suurten vastapuolten rajoituksista keskusluottolaitoksen ja jäsenpankkien välisille erille.

POP Pankkien yhteenliittymän omat varat muodostuvat jäsenosuuksista, vanhan osuuskuntalain mukaisista lisäosuuksista, POP Osuuksista, kertyneistä voittovaroista sekä muista vapaista rahastoista. EU:n vakavaraisuusasetus N:o 575/2013 ei tunnista jäsenluottolaitosten aiemmin käyttämiä lisäosuuksia päämainstrumentiksi, joten lisäosuus ei ole uuden sääntelyn mukaan enää jäsenluottolaitosten omien varojen erä. Vakavaraisuusasetusta on sovellettu 1.1.2014 alkaen, mutta lisäosuuksia koskevien siirtymäsäännösten osalta soveltaminen muuttuu asteittain. Osa yhteenliittymän jäsenluottolaitoksista on vuodesta 2015 alkaen laskenut liikkeelle uusia, omiin varoihin laskettavia päämainstrumentteja, POP Osuuksia. POP Osuuksia oli katsauskauden lopussa laskettu liikkeelle yhteensä 53,7 (53,6) miljoonaa euroa. Uusmerkinnän lisäksi vanhoja lisäosuuksia on muunnettu POP Osuuksiksi.

Lakisäätelinen alaraja vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja ydinpääomalle 4,5 prosenttia. Vuoden 2015 alussa otettiin 8 prosentin vähimmäisvakavaraisuusvaatimuksen lisäksi käyttöön kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 prosenttia sekä muuttuva lisäpääomavaatimus, jonka viranomaiset voivat tarvittaessa asettaa 0 - 2,5 prosentin tasolle. POP Pankkien yhteenlaskettu pääomavaade on siten 10,5 prosenttia. Muuttuva lisäpääomavaatimus määräytyy luottolaitoksen taseessa olevien vastuiden kotimaan mukaan. Finanssivalvonta ei ole toistaiseksi asettanut muuttuvaa lisäpääomavaatimusta suomalaisille vastuille, joista yhteenliittymän jäsenluottolaitosten luotto- ja vastapuoliriski lähes kokonaan muodostuu. Katsauskauden aikana Finanssivalvonta päätti asettaa POP Pankkien yhteenliittymälle 1,0 prosentin suuruisen järjestelmäriskipuskurin lisäpääomavaatimuksen, joka tulee voimaan 1.7.2019 alkaen.

POP Pankkien yhteenliittymä on päättänyt olla soveltamatta vakavaraisuusasetuksen 473 a artiklan mukaisia IFRS 9 -siirtymäjärjestelyjä. Raportoiduissa omissa varoissa, pääomassa ja vähimmäisomavaraisuusasteessa on jo otettu huomioon IFRS 9:n käyttöönoton täysi vaikutus.

POP Pankkien yhteenliittymän vakavaraisuuden yhteenvedo

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	516 276	509 965
Vähennykset ydinpääomasta	-9 811	-10 271
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	506 465	499 694
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	4 556	4 980
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	4 556	4 980
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	511 021	504 674
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	2 734	2 490
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	2 734	2 490
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	513 755	507 164
Riskipainotetut erät yhteensä	2 434 746	2 395 591
josta luottoriskin osuus	2 202 498	2 165 067
josta vastuun arvonoikaisuriski (CVA)	53	270
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	27 512	25 571
josta operatiivisen riskin osuus	204 682	204 682
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	20,8 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	21,0 %	21,1 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	21,1 %	21,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	513 755	507 164
Pääomavaatimus yhteensä *	256 027	251 822
Puskuri pääomavaatimukseen	257 728	255 342
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	511 021	504 674
Vastuut yhteensä	4 380 744	4 327 162
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	11,7 %	11,7 %

* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 % ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Loppuvuoden näkymät

Loppuvuoden aikana POP Pankki -ryhmä keskittyy saattamaan loppuun käynnissä olevia kehitysprojekteja, jotka tukevat digitaalista asiakaspalvelua ja joiden odotetaan parantavan ryhmän sisäistä tehokkuutta.

POP Pankki -ryhmän vuoden 2018 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuonna 2017. Merkittävimmät ennustamisen epävarmuustekijät liittyvät sijoitus- ja korkoympäristön muutoksiin, arvonalentumisten kehitykseen sekä vakuutusyhtiön ennustettua useampiin suurvahinkoihin. Vuoden 2018 alussa käyttöön otetun rahoitusvarojen arvostamista koskevan IFRS 9 -standardin arvioidaan pienentävän sijoitustoiminnan tuottoja ja lisäävän tulosvolatiliteettia.

Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

POP Pankki -ryhmällä ei ole katsauskauden jälkeen ollut sellaisia merkittäviä liiketapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta katsauskaudelta esitettyyn taloudelliseen informaatioon.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Liikevaihto

Korkotuotot, palkkiotuotot, sijoitusten nettotuotot, vakuutuskate, liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan tuotot yhteensä

Korkokate, palkkiotuotot ja -kulut netto, sijoitusten nettotuotot, vakuutuskate, liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan kulut yhteensä

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Kulu-tuottosuhte, % =	$\frac{\text{Liiketoiminnan kulut yhteensä}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
Oman pääoman tuotto (ROE), % =	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
Koko pääoman tuotto (ROA), % =	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (katsauskauden alun ja lopun keskiarvo)}}$	x 100
Omavaraisuusaste, % =	$\frac{\text{Oma pääoma ja määräysvallattomien osuus}}{\text{Taseen loppusumma}}$	x 100
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), % =	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
Ensisijainen pääomasuhde (T1), % =	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100
Vakavaraisuussuhde (TC), % =	$\frac{\text{Omat varat yhteensä (TC)}}{\text{Riskipainotetut saamiset yhteensä}}$	x 100

$$\text{Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), \% =} \frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden kokonaismäärä}} \times 100$$

$$\text{Maksuvalmiusvaatimus (LCR), \% =} \frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisäänvirtaukset stressitilanteessa}} \times 100$$

VAKUUTUSTOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Liikekulut

Henkilöstökulut, liiketoiminnan muut kulut, poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

$$\text{Vahinkosuhte, \% =} \frac{\text{Korvauskulut (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$$

$$\text{Liikekulusuhde, \% =} \frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen)}} \times 100$$

Puolivuositiedot 1.1.-30.6.2018

POP Pankki -ryhmän tuloslaskelma

(1 000 euroa)	Liite	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017	Muutos, %
Korkotuotot		37 452	38 774	-3,4 %
Korkokulut		-5 483	-8 047	-31,9 %
Korkokate	4	31 969	30 727	4,0 %
Palkkiotuotot ja -kulut netto	5	15 111	14 336	5,4 %
Sijoitusten nettotuotot	6	3 863	8 587	-55,0 %
Vakuutuskate	7	4 497	4 272	5,3 %
Liiketoiminnan muut tuotot		3 956	3 772	4,9 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä		59 396	61 695	-3,7 %
Henkilöstökulut		-20 114	-19 542	2,9 %
Liiketoiminnan muut kulut		-26 088	-24 099	8,3 %
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä		-3 318	-3 898	-14,9 %
Liiketoiminnan kulut yhteensä		-49 520	-47 539	4,2 %
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	9	928	-2 743	...
Tulos ennen veroja		10 804	11 412	-5,3 %
Tuloverot		-2 588	-2 111	22,6 %
Katsauskauden tulos		8 216	9 302	-11,7 %
Josta				
POP Pankkien omistajien osuus		8 210	9 290	-11,6 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		6	11	-48,7 %
Yhteensä		8 216	9 302	-11,7 %

POP Pankki -ryhmän laaja tuloslaskelma

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017	Muutos, %
Katsauskauden tulos	8 216	9 302	-11,7 %
Muut laajan tuloksen erät			
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	94	-	...
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	-1 037	-	...
Myytävissä olevat rahoitusvarat	-	-422	...
Katsauskauden laaja tulos	7 272	8 879	-18,1 %
Katsauskauden laajan tuloksen jakautuminen			
POP Pankkien omistajien osuus katsauskauden laajasta tuloksesta	7 266	8 868	-18,1 %
Määräysvallattomien omistajien osuus katsauskauden laajasta tuloksesta	6	11	-48,7 %
Yhteensä	7 272	8 879	-18,1 %

POP Pankki -ryhmän tase

(1 000 euroa)	Liite	30.6.2018	31.12.2017	Muutos, %
Varat				
Käteiset varat	8,10	87 489	82 843	5,6 %
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	8,10	51 053	39 258	30,0 %
Lainat ja saamiset asiakkailta	8,10	3 397 430	3 325 363	2,2 %
Johdannaiset	8,10	230	647	-64,4 %
Sijoitusomaisuus	8,10	711 726	749 252	-5,0 %
Aineettomat hyödykkeet		10 599	11 003	-3,7 %
Aineelliset hyödykkeet		31 865	33 028	-3,5 %
Muut varat		34 148	31 429	8,7 %
Verosaamiset		3 376	3 015	12,0 %
Varat yhteensä		4 327 918	4 275 838	1,2 %
Velat				
Velat luottolaitoksille	8,10	2 649	6 964	-62,0 %
Velat asiakkaille	8,10	3 601 051	3 554 357	1,3 %
Vakuutusvelka	11	32 819	29 273	12,1 %
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	12	109 814	109 713	0,1 %
Lisäosuuspääoma		25 996	26 219	-0,9 %
Muut velat		47 764	38 101	25,4 %
Verovelat		23 078	25 562	-9,7 %
Velat yhteensä		3 843 170	3 790 189	1,4 %
Oma pääoma				
Osuuspääoma				
Jäsenosuudet		9 156	9 217	-0,7 %
POP Osuudet		53 718	53 574	0,3 %
Osuuspääoma yhteensä		62 874	62 791	0,1 %
Rahastot		155 038	157 779	-1,7 %
Kertyneet voittovarot		266 382	264 631	0,7 %
POP Pankki-ryhmän omistajien osuus yhteensä		484 294	485 201	-0,2 %
Määräysvallattomien omistajien osuus		454	448	1,3 %
Oma pääoma yhteensä		484 748	485 649	-0,2 %
Velat ja oma pääoma yhteensä		4 327 918	4 275 838	1,2 %

Sijoitusomaisuus sisältää myös käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat.

Laskelma POP Pankki -ryhmän oman pääoman muutoksista

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	62 791	8 849	148 930	264 631	485 201	448	485 649
IFRS 9 Siirtymä	-	-5 532	-	-1 546	-7 078	-	-7 078
Oma pääoma 1.1.2018	62 791	3 317	148 930	263 085	478 124	448	478 572
Katsauskauden laaja tulos							
Katsauskauden tulos	-	-	-	8 210	8 210	6	8 216
Muut laajan tuloksen erät	-	-943	-	-	-943	-	-943
Katsauskauden laaja tulos yhteensä	-	-943	-	8 210	7 266	6	7 272
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	84	-	-	-	84	-	84
Voitonjako	-	-	-98	-1 121	-1 218	-	-1 218
Rahastosiirrot	-	-	3 831	-3 831	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	84	-	3 733	-4 952	-1 134	-	-1 134
Muut muutokset	-	-	-	38	38	-	38
Oma pääoma 30.6.2018	62 874	2 374	152 664	266 382	484 294	454	484 748

(1 000 euroa)	Osuus- pääoma	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
Oma pääoma 1.1.2017	52 559	10 717	144 369	254 913	462 558	463	463 021
Katsauskauden laaja tulos							
Katsauskauden tulos	-	-	-	9 290	9 290	11	9 302
Muut laajan tuloksen erät	-	-422	-	-	-422	-	-422
Katsauskauden laaja tulos yhteensä	-	-422	-	9 290	8 868	11	8 879
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osuuspääoman lisäys	5 933	-	-52	-	5 881	-	5 881
Voitonjako	-	-	-	-718	-718	-	-718
Rahastosiirrot	-	-	4 614	-4 614	-	-	-
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	5 933	-	4 562	-5 332	5 163	-	5 163
Oma pääoma 30.6.2017	58 492	10 295	148 930	258 872	476 589	474	477 063

POP Pankki -ryhmän rahavirtalaskelma

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Katsauskauden tulos	8 216	9 302
Oikaisut katsauskauden tulokseen	8 785	13 407
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-50 604	-104 702
Saamiset luottolaitoksilta	-5 601	5 896
Saamiset asiakkailta	-79 464	-70 871
Sijoitusomaisuus	37 059	-22 122
Muut varat	-2 598	-17 606
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	48 221	66 212
Velat luottolaitoksille	-4 315	-4 203
Velat asiakkaille	47 112	65 858
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	101	9 389
Varaukset ja muut velat	8 748	-1 692
Maksetut tuloverot	-3 424	-3 141
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	14 617	-15 781
Investointien rahavirta		
Muiden sijoitusten vähennykset	-65	-
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-3 008	-3 076
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden myynnit	436	549
Investointien rahavirta yhteensä	-2 637	-2 526
Rahoituksen rahavirta		
Osuuspääoman lisäykset	84	5 880
Maksetut osuuspääoman korot ja muu voitonjako	-1 218	-718
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 134	5 163
Rahavarojen muutos		
Rahavarat tilikauden alussa	106 347	146 338
Rahavarat katsauskauden lopussa	117 194	133 193
Rahavarojen nettomuutos	10 846	-13 145

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Saadut korot	38 330	39 511
Maksetut korot	4 098	6 157
Saadut osingot	3 231	2 223
Katsauskauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Rahoitusvarojen arvonalentumiset	-928	2 743
Poistot	3 925	4 603
Vakuutusvelan muutos	3 546	4 154
Muut	2 242	1 906
Katsauskauden tulokseen tehdyt oikaisut	8 785	13 407
Rahavarat		
Käteiset varat	87 489	87 060
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	29 704	46 133
Yhteensä	117 194	133 193

LIITETIEDOT

LIITE 1 POP Pankki -ryhmä

POP Pankki -ryhmä (jäljempänä myös Ryhmä) on POP Pankkien ja POP Pankkiliitto osk:n sekä niiden tytäryhteisöjen sekä yhteisessä määräysvallassa olevien yhteisöjen muodostama finassiryhmä, joka toimii Suomessa. POP Pankit ovat itsenäisiä, alueellisesti ja paikallisesti toimivia osuuspankkeja. POP Pankkiliitto osk toimii Ryhmän keskusyhteisönä. POP Pankki -ryhmän palvelut kattavat henkilöasiakkaiden, pienten yritysten sekä maa- ja metsätalousyritysten maksuliike-, kortti-, säästämisen- ja sijoitus- sekä rahoituspalvelut. Vähittäispankkipalvelujen lisäksi Ryhmä tarjoaa vahinkovakuutuspalveluja henkilöasiakkaille.

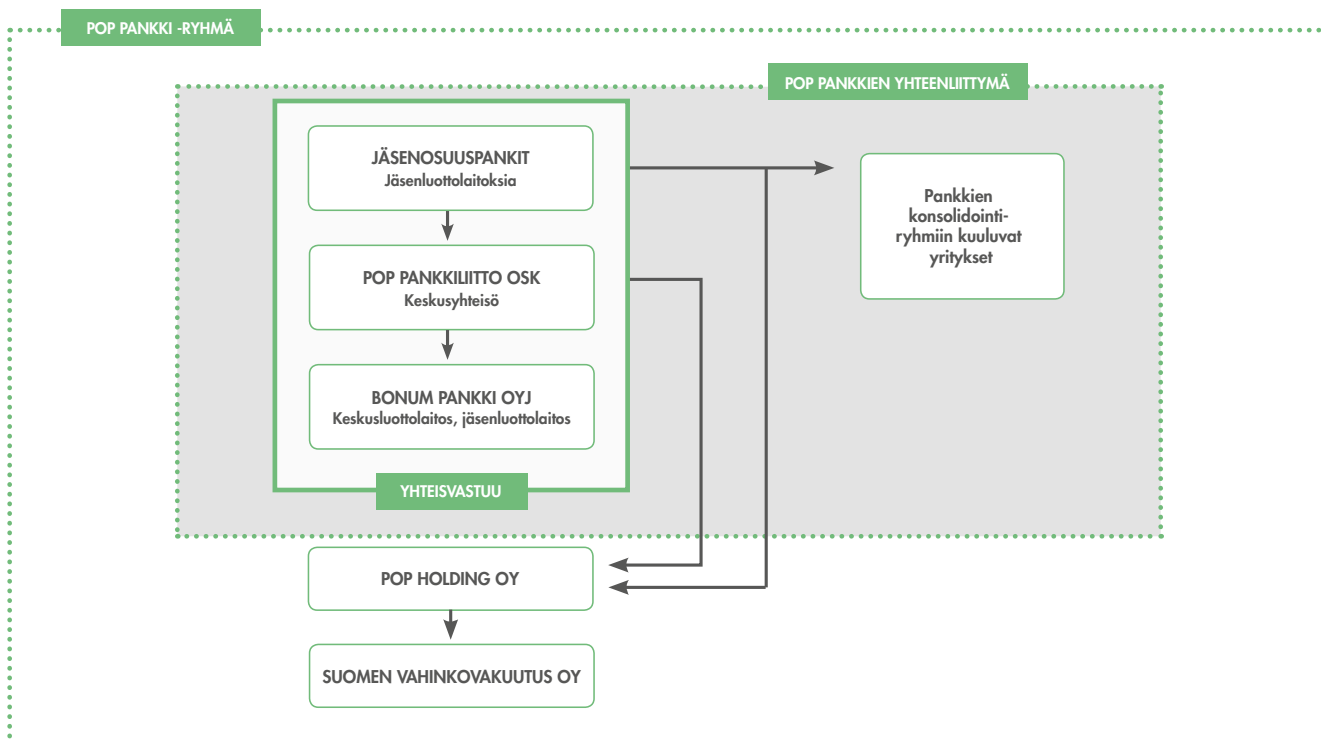
POP Pankkiliitto osk:n jäsenluottolaitoksia ovat 26 osuuspankkia sekä jäsenosuuspankkien keskusluottolaitoksena toimiva Bonum Pankki Oyj. POP Pankkien yhteenliittymä on laissa talletuspankkien yhteenliittymästä 599/2010 (jäljempänä Yhteenliittymälaki) määritelty juridinen kokonaisuus, jossa jäsenluottolaitoksilla ja keskusyhteisöllä on vastuu toistensa veloista ja sitoumuksista. POP Pankkien yhteenliittymän muodostavat keskusyhteisö POP Pankkiliitto osk, sen jäsenluottolaitokset, näiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta yhteenliittymään kuuluvat yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Jäsenluottolaitosten konso-

lidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat pääasiassa kiinteistöyhtiöitä.

POP Pankki -ryhmään kuuluu POP Pankkien yhteenliittymään kuuluvien yhteisöjen lisäksi myös muita yhteisöjä. Merkittävimmät POP Pankki -ryhmään sisältyvät yhteenliittymään kuulumattomat yhteisöt ovat POP Holding Oy ja sen kokonaan omistama Suomen Vahinkovakuutus Oy, jotka eivät ole keskinäisen vastuun piirissä. POP Pankki -ryhmä ei muodosta kirjanpitolain 1336/1997 mukaista konsernia, eikä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa 610/2014 määriteltyä konsolidointiryhmää. POP Pankkiliitto osk:lla tai sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien mukaista määräysvaltaa, eikä Ryhmälle siten voida määritellä emoyhtiötä. Yhteenliittymälain mukaisesti POP Pankkiliitto osk:n hallitus on määritellyt Ryhmälle sen rakenteeseen soveltuvat tilinpäätösperiaatteet siltä osin, kuin IFRS-tilinpäätösstandardit eivät huomioi Ryhmän rakennetta. Tilinpäätösperiaatteet, jotka sisältävät kuvauksen jäsenosuuspankkien muodostamasta laskentateknisestä emoyhtiöstä, on esitetty POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen 2017 liitteessä 2.

Alla olevassa kuvassa on esitetty POP Pankki -ryhmän rakenne sekä yhteenliittymään ja yhteisvastuun piiriin kuuluvat yhteisöt.

POP Pankki -ryhmä, POP Pankkien yhteenliittymä ja yhteisvastuu

POP Pankki -ryhmän rakenteessa ei tapahtunut muutoksia katsauskaudella.

LIITE 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

POP Pankki -ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu EU:ssa hyväksytyjä kansainvälisiä IFRS-standardeja (International Financial Reporting Standards) sekä standardeja koskevia tulkintoja (IFRIC) noudattaen.

Puolivuosisikatsaus 1.1.-30.6.2018 on laadittu IAS 34 Osavuosisikatsaukset -standardin ja POP Pankki -ryhmän yhdistellyssä IFRS-tilinpäätöksessä 31.12.2017 esitettyjen laatimisperiaatteiden mukaan.

Puolivuosisikatsauksen lukuja ei ole tilintarkastettu. Puolivuosisikatsauksen luvut esitetään tuhansina euroina, ellei toisin ole ilmoitettu. Laskelmissa ja taulukoissa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetyistä summasta. Kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhtiöiden toimintavaluutta on euro.

Jäljennös POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksestä ja puolivuosisikatsauksesta on saatavissa keskusyhteisön toimitaloista osoitteesta Hevosenkentä 3, 02600 Espoo tai sähköisesti osoitteessa www.poppankki.fi. POP Pankki -ryhmä julkaisee vain yhden osavuosisikatsauksen.

TILINPÄÄTÖKSEN ESITTÄMISEN MUUTOKSET

Vahinkovakuutustoiminnasta kertyneet vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut sekä sijoitustoiminnan tuotot ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut on esitetty aikaisemmin tuloslaskelman erässä Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot. Jatkossa vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut esitetään tuloslaskelman erässä Vakuutus-kate ja sijoitustoiminnan nettotuotot erässä Sijoitusten nettotuotot ja Liiketoiminnan muut kulut. Aiemmin liiketoiminnan muissa tuotoissa ja liiketoiminnan muissa kuluissa esitetyt palkkiot esitetään niiden luonnetta vastaavassa erässä Palkkiotuotot ja -kulut, netto. Aikaisemmin Vahinkovakuutustoiminnan varoissa esitetyt sijoitukset esitetään erässä Sijoitusomaisuus vastaavasti kuin muiden Ryhmään kuuluvien yritysten sijoitukset. Saamiset ensivakuutustoiminnasta sekä muut saamiset esitetään erässä Muut varat. Aikaisemmin Vahinkovakuutustoiminnan veloissa esitetty vakuutusvelka esitetään omana eränään ja muut erät kohdassa Muut velat.

Tuloslaskelman rivi Kaupankäynnin nettotuotot esitetään erässä Sijoitusten nettotuotot. Taseen erä Käy-

pään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat esitetään vastaavasti erässä Sijoitusomaisuus.

Uusien standardien käyttöön otto

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin käyttöönotto 1.1.2018

POP Pankki -ryhmä on siirtynyt soveltamaan IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018. Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet on esitetty vuoden 2017 tilinpäätöksen liitetiedossa 2. Ryhmä ei ole soveltanut IFRS 9 -standardia takautuvasti, joten aikaisempia tilikausia koskevia tietoja ei ole oikaistu ja ne esitetään pääsääntöisesti siinä muodossa, kun ne aiemmin sovelletun IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardin mukaan on esitetty.

IFRS 9 aiheuttamat merkittävimmät muutokset koskivat sijoitusten luokittelua ja rahoitusvarojen arvonalentumisten määrittämistä. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä siirtymähetkellä 1.1.2018 oli 33 588 tuhatta euroa. Katsauskauden päättyessä 30.6.2018 odotettavissa olevia luottotappioita oli 31 230 tuhatta euroa.

LUOKITTELU JA ARVOSTAMINEN

POP Pankki -ryhmän lainat ja saamiset asiakkailta sekä talletusmuotoiset saamiset muilta luottolaitoksilta arvostetaan jatkossakin jaksotettuun hankintamenuon. POP Pankki -ryhmällä ei ollut siirtymähetkellä eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia, eikä se uudelleenluokitellut IAS 39 mukaisia myytävissä olevia rahoitusvaroja jaksotettuun hankintamenuon arvostettaviksi.

Pääosa POP Pankki -ryhmän saamistodistuksista on uudelleenluokiteltu siirtymässä IAS 39 myytävissä olevista rahoitusvaroista arvostettavaksi käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. Kaikki oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan käypään arvoon ja niiden arvomuutokset kirjataan pääsääntöisesti tuloslaskelmaan. Tuloslaskelmaan kirjataan myös sellaisten saamistodistusten arvomuutokset, joiden rahavirrat eivät koostu yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksuista. POP Pankki -ryhmä on soveltanut strategisina pidettyihin osakeomistuksiin standardin sisältämää oman pääoman ehtoisia instrumentteja koskevaa poikkeusta, jonka mukaisesti käyvän arvomuutokset

saadaan merkitä muihin laajan tuloksen eriin. Mikäli tällainen sijoitus myöhemmin myydään, myyntitulo merkitään suoraan omaan pääomaan.

ARVONALENTUMISTEN MÄÄRITTÄMINEN

IFRS 9 -standardi edellyttää arvonalentumistappion kirjaamista perustuen odotettuihin luottotappioihin kaikista vieraan pääoman ehtoista rahoitusvaroista, jotka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista.

Odotettujen luottotappioiden laskenta POP Pankki -ryhmässä perustuu neljään pääsegmenttiin:

- Henkilöasiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Yritysiakkaat (pl. maa- ja metsätalousasiakkaat)
- Maa- ja metsätalousasiakkaat
- Sijoitussalkku

Odotettujen luottotappioiden laskenta perustuu jokaisessa segmentissä sopimuskohtaisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (PD, probability of default), tappio-osuuteen (LGD, loss given default) sekä vastuun määrään maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, exposure at default). Odotettujen luottotappioiden määrittämisessä siirrytään 12 kuukaudelta odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaamisesta koko sopimuksen voimassaoloajalta odotettavissa olevan luottotappion kirjaamiseen luottoriskin lisääntyessä merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

Luottoriskin katsotaan lisääntyneen merkittävästi, kun jokin seuraavista kriteereistä toteutuu sopimuksen kohdalla:

- Sopimuksella on yli 30 päivää erääntyneitä maksuja
- Sopimusehtoja on muokattu asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuen viimeisen 12 kuukauden aikana
- Asiakkaan maksukyvyttömyyden todennäköisyys on merkittävästi kasvanut sopimuksen perustamishetken verrattuna
- Asiakas on määritelty potentiaaliseksi ongelma-asiakkaaksi jonkin muun kuin yllä mainittujen kriteerien vuoksi

Asiakas ja asiakkaan kaikki sopimukset katsotaan olevan maksukyvyttömiä, mikäli jokin seuraavista kriteereistä toteutuu:

- Asiakkaalla on yli 90 päivää erääntyneitä maksuja, joiden määrä on vähintään 100 euroa
- Pankki on aloittanut perintätoimet asiakkaan sopimusten osalta
- Yritysiakas on asetettu konkurssi- tai saneerausmenettelyyn

IFRS 9 -standardi edellyttää kohtuudella saatavilla olevan tulevaisuuden informaation hyödyntämistä odotettujen luottotappioiden määrää arvioitaessa. Odotettujen luottotappioiden laskentaa varten POP Pankeissa on kehitetty kolmeen makrotalousskenaarioon ja niihin liittyviin toteutumistodennäköisyyksiin perustuva malli, jolla laskennassa käytettäviä parametreja korjataan odotettuja luottotappioita määritettäessä.

Rahoitusvarojen luokittelu ja kirjanpitoarvot IAS 39 ja IFRS 9 -standardin mukaisesti on esitetty seuraavalla sivulla olevassa taulukossa. IFRS 9 -standardin käyttöönotto ei vaikuttanut rahoitusvelkojen luokitteluun ja arvostamiseen.

Rahoitusvarojen ja -velkojen uudelleenluokittelu ja kirjanpitoarvot 1.1.2018

(1 000 euroa)	Luokittelu IAS 39	Luokittelu IFRS 9	Kirjanpito-arvo IAS 39	Uudelleenluokittelu	Uudelleenarvostus*	Kirjanpito-arvo IFRS 9
Käteiset varat	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	82 843	-	-	82 843
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	39 258	-	-4	39 254
Lainat ja saamiset asiakkailta	Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	3 325 363	-	-7 856	3 317 508
Johdannaiset	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti	647	-	-	647
Sijoitusomaisuus	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti	Käypään arvoon tulosvai- kutteisesti	1 262	237 075	-	238 337
Sijoitusomaisuus	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta	713 088	-237 075	-	476 013
Rahoitusvarat yhteensä			4 162 461	-	-7 859	4 154 602

*Tasearvoon vaikuttava uudelleenarvostus muodostuu jaksotettuun hankintameno arvoistettavien erien luottotappiovarauksen muutoksesta.

Siirtymän vaikutus POP Pankki -ryhmän omaan pääomaan on esitetty alla olevassa taulukossa.

Rahoitusvarojen uudelleenluokittelun vaikutus omaan pääomaan 1.1.2018

(1 000 euroa)	31.12.2017	Uudelleenluokittelun vaikutus	Uudelleenarvostuksen vaikutus	1.1.2018
Osuuspääoma	62 791	-	-	62 791
Rahastot				
Käyvän arvon rahasto	8 849	-6 631	1 099	3 317
Muut rahastot	148 930	-	-	148 930
Kertyneet voittovarot	264 631	6 631	-8 177	263 085
POP Pankki-ryhmän omistajien osuus yhteensä	485 201	-	-7 078	478 124
Määräysvallattomien omistajien osuus	448	-	-	448
Oma pääoma yhteensä	485 649	-	-7 078	478 572

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardin käyttöönotto 1.1.2018

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista -standardin käyttöönotolla ei ollut vaikutusta POP Pankki -ryhmän tuottojen tulouttamisajankohtaan. POP Pankki -ryhmä siirtyi noudattamaan IFRS 15 standardia takautuvalla menetelmällä.

LIITE 3 POP Pankki -ryhmän toimintasegmentit

POP Pankki -ryhmän toimintasegmenttejä ovat pankki-toiminta ja vakuutustoiminta. Toimintasegmentit raportoidaan tavalla, joka on yhdenmukainen johdolle toimitettavan sisäisen raportoinnin kanssa. Toimintasegmenttien raportoinnissa noudatetaan Ryhmän IFRS-tilinpäätöksessä sovellettuja laadintaperiaatteita, jotka on esitetty liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet. POP Pankki -ryhmän ylin operatiivinen päätöksentekijä on Ryhmän keskusyhteisönä toimivan POP Pankkiliitto osk:n hallitus. Keskusyhteisön tehtävänä on vastata resurssien kohdistamisesta ja toiminnan tuloksellisuuden arvioinnista.

Pankkitoimintasegmentti sisältää jäsenosuuspankit ja Bonum Pankki Oyj:n. Osuuspankit harjoittavat vähittäispankkitoimintaa ja Bonum Pankki Oyj toimii näiden keskusluotolaitoksena. Pankkitoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat korkokate, palkkiotuotot ja sijoitustoiminnan tuotot. Merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutussegmentin muodostaa Suomen Vahinkovakuutus Oy, joka myöntää ajoneuvo-, omaisuus- ja henkilövakuutuksia henkilöasiakkaille. Vakuutustoiminnan merkittävimmät tuottoerät ovat vakuutusmaksutuotot ja sijoitustoiminnan nettotuotot. Vakuutustoiminnan merkittävimmät kuluerät ovat henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut.

Pankkitoimintasegmenttiin kuuluvien pankkien väliset liiketoimet on eliminoitu segmenttiraportoinnissa. Segmenttien välinen hinnoittelu perustuu markkinahintoihin. Pankkisegmentin ja vakuutussegmentin väliset liiketoimet sisältyvät täsmäytyslaskelmilla esitettyihin eliminointeihin. Kohdistamattomat erät sisältävät muihin toimintoihin liittyvät tuloslaskelma- ja tase-erät. Muihin toimintoihin kuuluvat yhteisöt ovat POP Holding Oy ja POP Pankkiliitto osk sekä vertailukaudella purettu POP Pankkien vakuusrahasto.

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2018

Tuloslaskelma 1.1.-30.6.2018

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	31 824	151	31 975
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	15 398	-239	15 158
Sijoitusten nettotuotot	3 996	168	4 164
Vakuutuskate	-	4 497	4 497
Liiketoiminnan muut tuotot	3 441	181	3 621
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	54 659	4 757	59 416
Henkilöstökulut	-14 715	-3 423	-18 138
Liiketoiminnan muut kulut	-28 725	-1 347	-30 071
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-2 189	-699	-2 889
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-45 629	-5 469	-51 098
Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot	906	23	928
Tulos ennen veroja	9 935	-689	9 246
Tuloverot	-2 269	-15	-2 284
Katsauskauden tulos	7 666	-704	6 962
*Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	54 634	4 757	59 391
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	24	-	24

Tase 30.6.2018

(1 000 euroa)	Pankki- toiminta	Vakuutus- toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	87 489	-	87 489
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	45 899	8 578	54 477
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 399 918	-	3 399 918
Johdannaiset	230	-	230
Sijoitusomaisuus	771 441	35 145	806 586
Aineettomat hyödykkeet	3 508	6 298	9 806
Aineelliset hyödykkeet	30 069	36	30 105
Muut varat	17 218	14 728	31 946
Verosaamiset	2 320	8	2 328
Varat yhteensä	4 358 093	64 792	4 422 885
Velat			
Velat luottolaitoksille	2 567	-	2 567
Velat asiakkaille	3 606 562	-	3 606 562
Vakuutusvelka	-	32 819	32 819
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 814	-	109 814
Lisäosuuspääoma	25 996	-	25 996
Muut velat	38 454	6 695	45 149
Verovelat	22 642	187	22 829
Velat yhteensä	3 806 034	39 701	3 845 735

POP PANKKI -RYHMÄN TOIMINTASEGMENTIT 2017

Tuloslaskelma 1.1.-30.6.2017

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä
Korkokate	30 706	152	30 857
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	14 504	-245	14 259
Sijoitustoiminnan nettotuotot	8 707	244	8 952
Vakuutuskate	-	4 272	4 272
Liiketoiminnan muut tuotot	2 906	207	3 113
Liiketoiminnan tuotot yhteensä*	56 823	4 631	61 454
Henkilöstökulut	-14 688	-3 070	-17 758
Liiketoiminnan muut kulut	-25 507	-1 593	-27 100
Poistot ja arvonalentumistappiot aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-2 431	-678	-3 109
Liiketoiminnan kulut yhteensä	-42 626	-5 341	-47 967
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista saamisista	-2 743	-	-2 743
Tulos ennen veroja	11 454	-710	10 744
Tuloverot	-1 958	6	-1 952
Katsauskauden tulos	9 496	-704	8 791
*Liiketoiminnan tuotoista ulkoista	56 822	4 829	61 651
Liiketoiminnan tuotoista sisäistä	600	0	1

Tase 31.12.2017

(1 000 euroa)	Pankki-toiminta	Vakuutus-toiminta	Segmentit yhteensä
Varat			
Käteiset varat	82 843	-	82 843
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat varat	1 262	-	1 262
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	35 164	8 945	44 109
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 327 879	-	3 327 879
Johdannaiset	647	-	647
Sijoitusomaisuus	807 829	34 763	842 592
Aineettomat hyödykkeet	3 538	6 763	10 301
Aineelliset hyödykkeet	30 994	31	31 025
Muut varat	17 688	11 548	29 235
Verosaamiset	1 905	8	1 913
Varat yhteensä	4 309 749	62 058	4 371 806
Velat			
Velat luottolaitoksille	6 882	-	6 882
Velat asiakkaille	3 560 233	-	3 560 233
Vahinkovakuutustoiminnan velat	-	29 273	29 273
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 713	-	109 713
Lisäosuuspääoma	26 219	-	26 219
Muut velat	27 905	6 715	34 619
Verovelat	25 369	193	25 562
Velat yhteensä	3 756 321	36 180	3 792 501

TÄSMÄYTYSLASKELMAT

Tuotot

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Segmenttien tuotot yhteensä	59 416	61 454
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	24	77
Kohdistamattomat tuotot, muut toiminnot	5 910	5 250
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-5 954	-5 087
Ryhmän tuotot yhteensä	59 396	61 695

Tulos

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Segmenttien tulos yhteensä	6 962	8 791
Kohdistamattomat erät	1 254	510
Ryhmän tulos yhteensä	8 216	9 302

Varat

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Segmenttien varat yhteensä	4 422 885	4 371 806
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 570	-4 973
Kohdistamattomat varat, muut toiminnot	74 508	73 560
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-165 905	-164 555
Ryhmän varat yhteensä	4 327 918	4 275 838

Velat

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Segmenttien velat yhteensä	3 845 735	3 792 501
Segmenttien väliset sisäisten erien eliminoinnit	-3 570	-4 973
Kohdistamattomat velat, muut toiminnot	7 203	7 333
Segmenttien ja muiden toimintojen väliset sisäisten erien eliminoinnit	-6 198	-4 672
Ryhmän velat yhteensä	3 843 170	3 790 189

LIITE 4 Korkotuotot ja -kulut

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	17	23
Saamisista asiakkailta	34 558	34 709
Saamistodistuksista		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavista	199	41
Käypään arvoon laajan tuloksen erien kautta arvostettavista	1 814	-
Myytävissä olevista	-	2 502
Suojaavista johdannaissojimuksista	448	1 161
Muut korkotuotot	417	338
Korkotuotot yhteensä	37 452	38 774
Joista negatiiviset korkokulut	1	0
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	-84	-162
Veloista asiakkaille	-4 918	-7 374
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	-474	-491
Muut korkokulut	-7	-20
Korkokulut yhteensä	-5 483	-8 047
Joista negatiiviset korkotuotot	-436	-501
Korkokate	31 969	30 575

LIITE 5 Palkkiotuotot ja -kulut, netto

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	4 003	4 070
Talletuksista	128	243
Maksujenvälityksestä	8 392	7 520
Lainopillisista tehtävistä	980	1 080
Välitetystä toiminnasta	1 901	1 555
Takausten myöntämisestä	270	303
Rahastoista	1 206	1 114
Muut palkkiotuotot	590	507
Palkkiotuotot yhteensä	17 471	16 391
Palkkiokulut		
Maksujenvälityksestä	-1 869	-1 634
Muut palkkiokulut	-491	-421
Palkkiokulut yhteensä	-2 360	-2 055
Palkkiotuotot ja kulut, netto	15 111	14 336

LIITE 6 Sijoitusten nettotuotot

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta arvostettavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-5
Arvostusvoitot ja -tappiot	-91	77
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	3 103	-
Myyntivoitot ja -tappiot	-31	-
Arvostusvoitot ja -tappiot	-222	-
Käypään arvoon tuloslaskelman kautta arvostettavat yhteensä	2 759	72
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	11	-
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	640	-
Muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	128	-
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta arvostettavat yhteensä	779	-
Myytäviksi olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Myyntivoitot ja -tappiot	-	-19
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	-	946
Saamistodistukset yhteensä	-	927
Osakkeet ja osuudet		
Osinkotuotot	-	2 263
Myyntivoitot ja -tappiot	-	637
Arvon alentumiset	-	-39
Käyvän arvon rahastosta siirretyt	-	4 594
Osakkeet ja osuudet yhteensä	-	7 454
Myytäviksi olevat rahoitusvarat yhteensä	-	8 381
Suojauslaskennan nettotuotot	8	5
Valuuttatoiminnan nettotuotot	142	99
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotot	1 525	1 679
Myyntivoitot ja -tappiot	298	211
Muut tuotot sijoituskiinteistöistä	61	79
Vastike- ja hoitokulut	-1 096	-1 230
Poistot ja arvonalentumiset sijoituskiinteistöistä	-606	-705
Muut kulut sijoituskiinteistöistä	-7	-4
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	175	29
Sijoitusten nettotuotot yhteensä	3 863	8 587

Sijoitusten nettotuotot sisältää kaikkien POP Pankki -ryhmään kuuluvien yhteisöjen arvopaperisijoitusten nettotuotot lukuun ottamatta saamistodistusten korkoja, jotka on merkitty korkokatteeseen. Aiemmin käypään arvoon tulosvai-
kutteisesti arvostettujen rahoitusvarojen nettotuotot esitettiin erillisenä eränä ja vahinkovakuutuksen sijoitusten netto-
tuotot esitettiin erässä vahinkovakuutuksen nettotuotot.

LIITE 7 Vakuutuskate

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	20 649	20 815
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-3 407	-3 337
Vakuutusmaksutuotot brutto	17 243	17 479
Jälleenvakuuttajien osuus	-364	-482
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	16 879	16 997
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset	-11 727	-11 417
Korvausvastuun muutos	-2 251	-1 729
Korvauskulut yhteensä, brutto	-13 978	-13 147
Jälleenvakuuttajien osuus	1 596	423
Korvauskulut yhteensä	-12 382	-12 724
Vakuutuskate	4 497	4 272

LIITE 8 Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Rahoitusvarat 30.6.2018

(1 000 euroa)	Jaksotettu hankinta- meno	Käypään arvoon tulos- vaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	Yhteensä
Käteiset varat	87 489	-	-	-	87 489
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	51 053	-	-	-	51 053
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 397 430	-	-	-	3 397 430
Johdannaiset	-	-	230	-	230
Saamistodistukset	-	12 597	-	440 325	452 922
Osakkeet ja osuudet	-	218 600	-	4 734	223 334
Rahoitusvarat yhteensä	3 535 972	231 198	230	445 058	4 212 458
Muut kuin rahoitusvarat					115 459
Vastaavaa 30.06.					4 327 918

Rahoitusvarat 31.12.2017

(1 000 euroa)	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset	Myytävissä olevat	Yhteensä
Käteiset varat	82 843	-	-	-	82 843
Lainat ja saamiset luottolaitoksilta	39 258	-	-	-	39 258
Lainat ja saamiset asiakkailta	3 325 363	-	-	-	3 325 363
Johdannaiset	-	-	647	-	647
Saamistodistukset	-	1 262	-	480 675	481 937
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	232 413	232 413
Rahoitusvarat yhteensä	3 447 464	1 262	647	713 088	4 162 461
Muut kuin rahoitusvarat					113 376
Vastaavaa 31.12.					4 275 838

Rahoitusvelat 30.6.2018

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 649	2 649
Velat asiakkaille	3 601 051	3 601 051
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 814	109 814
Lisäosuuspääoma	25 996	25 996
Rahoitusvelat yhteensä	3 739 509	3 739 509
Muut kuin rahoitusvelat		103 661
Vastattavaa 30.06		3 843 170

Rahoitusvelat 31.12.2017

(1 000 euroa)	Muut rahoitusvelat	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	6 964	6 964
Velat asiakkaille	3 554 357	3 554 357
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 713	109 713
Lisäosuuspääoma	26 219	26 219
Rahoitusvelat yhteensä	3 697 252	3 697 252
Muut kuin rahoitusvelat		92 936
Vastattavaa 31.12.		3 790 189

LIITE 9 Rahoitusvarojen arvonalentumistappiot

ECL-laskennan piirissä olevat vastuut (brutto) 30.6.2018

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Lainat ja saamiset	2 982 136	349 612	136 787	3 468 534
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	228 173	16 164	1 888	246 225
Saamistodistukset	401 384	38 941	-	440 325
Yhteensä	3 611 693	404 717	138 674	4 155 084

ECL-laskennan piirissä olevat vastuut (brutto) 1.1.2018

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Lainat ja saamiset	2 818 216	401 559	163 851	3 383 626
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	208 006	16 066	3 395	227 468
Saamistodistukset	444 068	37 870	-	481 937
Yhteensä	3 470 290	455 495	167 247	4 093 032

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) muutokset

(1 000 euroa)	Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitoumukset				
ECL 1.1.2018	3 461	5 745	22 960	32 167
Siirrot vaiheeseen 1	287	-2 069	-3 538	-5 320
Siirrot vaiheeseen 2	-127	1 349	-3 819	-2 597
Siirrot vaiheeseen 3	-93	-371	5 017	4 553
Uusien luottojen myöntämisestä johtuva lisäys	1 020	773	1 534	3 327
Taseesta pois kirjaamisesta johtuva vähennys	-275	-368	-1 643	-2 287
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-500	-242	383	-358
Laskentaparametrien muutoksen vaikutus	0	-1	871	871
Lopullisen luottotappion kirjaamisesta johtuva vähennys	-	-	-565	-565
Vaikutus yhteensä	311	-929	-1 759	-2 377
ECL 30.6.2018	3 773	4 816	21 201	29 790
Saamistodistukset				
ECL 1.1.2018	130	1 291	-	1 421
Siirrot vaiheeseen 1	1	-32	-	-31
Siirrot vaiheeseen 2	-4	61	-	57
Uusien sijoitusten hankinnasta johtuvat lisäykset	57	283	-	340
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-54	-183	-	-236
Luottoriskistä aiheutuva muutos (netto)	-6	-104	-	-111
Vaikutus yhteensä	-5	24	-	19
ECL 30.6.2018	125	1 316	-	1 440

Kauden aikana kirjatut arvonalentumistappiot

(1 000 euroa)	1.1.-30.6.2018	1.1.-30.6.2017
ECL-muutos luottotappioiden poistetuista saamisista	565	-
ECL-muutos saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	1 814	-
ECL-muutos saamistodistuksista	-21	-
Arvonalentumistappioiden lisäykset	-	-3 088
Arvonalentumistappioiden peruutukset	-	427
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumistappioiden muutos	-	-44
Arvonalentumistappioiden peruutukset lopullisista luottotappioista	-	571
Lopulliset luottotappiot	-1 430	-610
Arvonalentumistappiot lainoista ja saamisista	928	-2 743

LIITE 10 Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot

Rahoitusvarat

(1 000 euroa)	30.6.2018		31.12.2017	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käteiset varat	87 489	87 489	82 843	82 843
Lainat ja saamiset	3 448 483	3 452 566	3 364 621	3 394 151
Johdannaiset	230	230	647	647
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	231 198	231 198	1 262	1 262
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta	445 058	445 058	-	-
Myytävissä olevat rahoitusvarat	-	-	713 088	713 088
Yhteensä	4 212 458	4 216 542	4 162 461	4 191 991

Rahoitusvelat

(1 000 euroa)	30.6.2018		31.12.2017	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Talletukset	3 601 051	3 562 689	3 554 357	3 540 582
Liikkeeseen lasketut velkakirjat	109 814	110 877	109 713	111 382
Muut rahoitusvelat	28 644	28 644	33 182	33 182
Yhteensä	3 739 509	3 702 210	3 697 252	3 685 147

Käypään arvoon arvostettujen erien käyvän arvon hierarkiatasot

Käypään arvoon arvostetut erät 30.6.2018

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat				
Osakkeet ja osuudet	211 661	-	6 939	218 600
Saamistodistukset	6 063	-	6 534	12 597
Johdannaispimukset	-	230	-	230
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta arvostettavat				
Osakkeet ja osuudet	-	-	4 734	4 734
Saamistodistukset	214 004	224 208	2 113	440 325
Yhteensä	431 728	224 438	20 320	676 486

Käypään arvoon arvostetut erät 31.12.2017

(1 000 euroa)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Käypä arvo yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat				
Saamistodistukset	-	-	1 262	1 262
Johdannaiset	-	647	-	647
Myytävikissä olevat rahoitusvarat				
Osakkeet ja osuudet	221 931	-	10 383	232 314
Saamistodistukset	222 323	251 961	6 490	480 774
Yhteensä	444 253	252 609	18 135	714 997

Rahoitusvarat ja -velat merkitään taseeseen käypään arvoon tai jaksotettuun hankintamenoon. POP Pankki -ryhmä on soveltanut IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardia 1.1.2018 alkaen. Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostaminen on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 2 POP Pankki -ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteet.

Käyvän arvon hierarkiat

Taso 1 sisältää rahoitusinstrumentit, joiden arvo määräytyy likvideiltä markkinoilta saatavien markkinahintanoteerausten perusteella. Likvideiksi markkinoiksi katsotaan sellaiset markkinat, joilta hintanoteeraukset saadaan säännöllisesti. Tähän ryhmään merkitään kaikki julkisesti noteeratut arvopaperit.

Taso 2 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit, joiden arvostuksessa käytetään yleisesti hyväksytyjä arvostusmenetelmiä tai -malleja, jotka perustuvat todennettavissa oleviin markkinahintoihin perustuviin oletuksiin. Tasolle 2 merkittyjen rahoitusinstrumenttien käypä arvo voi perustua esimerkiksi rahoitusvälineen osien markkinanoteerauksesta johdettuun arvoon. Tähän ryhmään merkitään mm. korkojohdannaiset sekä muut instrumentit, joilla ei käydä kauppaa likvideillä markkinoilla.

Taso 3 sisältää sellaiset rahoitusinstrumentit ja muut varat, joiden käypä arvo ei perustu markkinanoteerauksiin tai arvostusmenetelmien tai -mallien avulla todennettavissa olevien markkinahintojen perusteella laskettuun arvoon. Arvostusmenetelmissä käytettyihin oletuksiin liittyy usein epävarmuutta. Tasolle 3 merkittyjen varojen käypä arvo perustuu usein kolmannelta osapuolelta saatuun hintatietoon. Tähän ryhmään merkitään noteeraamattomat osakkeet ja rahastot sekä sijoituskiinteistöt.

Siirrot käyvän arvon hierarkiatasojen välillä

Siirrot hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaneen tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä.

Katsauskaudella on siirretty arvopapereita 370 tuhatta euroa hierarkiatasolta 3 hierarkiatasolle 1.

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen tapahtumat

(1 000 euroa)	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 31.12.2017	1 262	16 873	18 135
IFRS 9 -siirtymä	8 711	-8 711	-
Avaava tase 1.1.2018	9 973	8 162	18 135
+ Hankinnat	3 351	664	4 015
- Myynnit	-336	-	-336
- Kauden aikana erääntyneet	-57	-1 750	-1 807
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoituneet arvomuutokset	22	-4	19
+/- Tuloslaskelmaan kirjatut realisoitumattomat arvomuutokset	520	-	520
+/- Muun laajan tuloksen eriin kirjatut arvomuutokset	-	145	-
- Siirrot tasolle 1 ja 2	-	-370	-370
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	13 473	6 847	20 320

Herkkyyssanalyysi tasolle 3 merkityille rahoitusvaroilta

30.6.2018

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat rahoitusvarat	13 473	1 106	-1 106
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta arvostettavat rahoitusvarat	6 846	731	-731
Yhteensä	13 473	1 106	-1 106

31.12.2017

(1 000 euroa)	Kirjanpitoarvo	Mahdollinen vaikutus omaan pääomaan	
		Positiivinen	Negatiivinen
Myytavissä olevat rahoitusvarat	18 585	1 624	-1 624
Yhteensä	18 585	1 624	-1 624

Tasolle 3 merkittyjen toistuvasti käypään arvoon arvostettavien rahoitusvarojen käyvän arvon herkkyys on laskettu korkosidonnaisille sijoituksille olettamalla korkotason muuttuvan yhden prosentin ja muille sijoituksille olettamalla arvopaperin käyvän arvon muuttuvan 15 prosenttia.

POP Pankki -ryhmällä ei ole kertaluonteisesti käypään arvoon arvostettuja varoja.

LIITE 11 Vakuutusvelka

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Vakuutusmaksuvastuu	16 687	13 281
Jälleenvakuuttajien osuus	-515	-
Korvausvastuu	20 848	18 597
Jälleenvakuuttajien osuus	-4 201	-2 605
Vakuutusvelka yhteensä	32 819	29 273

Vakuutusvelka muodostuu vakuutusvastuusta ja korvausvastuusta. Vakuutusmaksutulon kirjataan vakuutusmaksut niiltä sopimuskausilta, jotka ovat alkaneet tilikauden aikana. Katsauskauden jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta kirjataan taseeseen vakuutusmaksuvelkana. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti että aikaisempiin vakuutusmaksutuottoihin suhteutetusta kollektiivivaruksesta ja sisältää korvaukset kauden päättyessä jo sattuneista, mutta vielä maksamatta olevista vahingoista sekä vielä ilmoittamatta olevista vahingoista.

LIITE 12 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Joukkovelkakirjalainat	99 814	99 717
Sijoitustodistukset	10 000	9 996
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	109 814	109 713

POP Pankkien keskusluottolaitos Bonum Pankki Oyj on laskenut liikkeeseen tilikaudella 2016 kolmivuotisen 100 miljoonan euron vakuudettoman vaihtuvakorkoisen joukkovelkakirjalainan. Laina on listattu Helsingin pörssiin. Lisäksi Bonum Pankki Oyj on laskenut liikkeeseen kaksi sijoitustodistusta nimellispääomaltaan yhteensä 10 miljoonaa euroa.

LIITE 13 Annetut vakuudet

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	2 665	2 665
Kiinnitykset	400	400
Suomen Pankille annettu vakuus	16 871	16 389
Annetut vakuudet yhteensä	19 936	19 454

LIITE 14 Taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Takaukset	20 701	21 251
Luottolupaukset	225 525	206 217
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	246 225	227 468

LIITE 15 Lähipiiritiedot

POP Pankki -ryhmän lähipiiriin kuuluvat POP Pankkiliitto osk:n hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenet sekä näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin kuuluu myös POP Pankkiliitto osk:n toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa. Lisäksi lähipiiriin kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden määräysvallassa olevat yritykset.

Lähipiiriliiketoimissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia 31.12.2017 jälkeen.

LIITE 16 Vakavaraisuus

POP Pankkien yhteenliittymä muodostuu keskusyhteisöstä (POP Pankkiliitto osk), keskusyhteisön jäsenluottolaitoksista, jäsenluottolaitosten konsolidointiryhmiin kuuluvista yrityksistä ja sellaisista luottolaitoksista, rahoituslaitoksista ja palveluyrityksistä, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Tarkemmat tiedot konsolidointiryhmään kuuluvista yhteisöistä on ilmoitettu liitteessä 1.

Pilari III -julkistamisvaateita on esitetty POP Pankki -ryhmän yhdistellyn IFRS-tilinpäätöksen 31.12.2017 riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa käsittelevässä liitteessä 4 sekä hallinto- ja ohjausjärjestelmiä käsittelevässä liitteessä 3. Palkitsemista koskevat julkistamisvaateet on esitetty hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevassa liitteessä 3 sekä henkilöstökuluja koskevassa liitteessä 13.

POP Pankkien yhteenliittymän luottoriskin pääomavaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisen riskin pääomavaade perusmenetelmällä. Markkinariskin pääomavaade lasketaan perusmenetelmällä valuuttapositionalle.

Vakavaraisuuden yhteenveto

(1 000 euroa)	30.6.2018	31.12.2017
Omat varat		
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	516 276	509 965
Vähennykset ydinpääomasta	-9 811	-10 271
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	506 465	499 694
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	4 556	4 980
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	4 556	4 980
Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	511 021	504 674
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	2 734	2 490
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
Toissijainen pääoma (T2) yhteensä	2 734	2 490
Omat varat yhteensä (TC = T1 + T2)	513 755	507 164
Riskipainotetut erät yhteensä	2 434 746	2 395 591
josta luottoriskin osuus	2 202 498	2 165 067
josta vastuun arvonoikaisuriski (CVA)	53	270
josta markkinariskin osuus (valuuttakurssiriski)	27 512	25 571
josta operatiivisen riskin osuus	204 682	204 682
Ydinvakavaraisuussuhde (CET1-%)	20,8 %	20,9 %
Vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla (T1-%)	21,0 %	21,1 %
Kokonaisvakavaraisuussuhde (TC-%)	21,1 %	21,2 %
Pääomavaatimus		
Omat varat yhteensä	513 755	507 164
Pääomavaatimus yhteensä *	256 027	251 822
Puskuri pääomavaatimukseen	257 728	255 342
Vähimmäisomavaraisuusaste		
Ensisijainen pääoma (T1)	511 021	504 674
Vastuut yhteensä	4 380 744	4 327 162
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	11,7 %	11,7 %

* Pääomavaatimus yhteensä muodostuu minimivaatimuksesta 8 %, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 % ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

LISÄTIETOJA

Toimitusjohtaja Pekka Lemettinen, puh. 040 5035411
ja liiketoimintajohtaja Jaakko Pulli, puh. 050 4200925

www.poppankki.fi

Puolivuosisikatsauksen lukuja ei ole tilintarkastettu.

Espoossa 22.8.2018
POP Pankkiliitto osk:n hallitus

POP Pankki